

KYBERŠIKANA

Definice a hlavní rysy

Kyberšikanu (cyberbullying) lze stroze definovat jako „zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a Internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně vyvést z rovnováhy“. „Kyberšikana je druh šikany, který využívá elektronické prostředky, jako jsou mobilní telefony, e-maily, pagery, Internet, blogy a podobně. Řada jejích projevů může spadat do oblasti kriminálních činů. Její nejobvyklejší projevy představuje zasílání obtěžujících, urážejících či útočných mailů a SMS, vytváření stránek a blogů zesměšňující ostatní, popřípadě může kyberšikana sloužit k posilování klasických forem šikany, nejčastěji prostřednictvím nahrání scény na mobilní telefon a jejího následného rozeslání známým dotyčného, popřípadě vystavení na Internetu. Zejména poslední varianta šikany může být extrémně nebezpečná. Samotný název naznačuje, že v případě kyberšikany máme co do činění se specifickou formou klasické šikany (chování, jehož záměrem je opakovaně ubližovat, ohrožovat, nebo zastrášovat jiného člověka, případně skupinu lidí).

1. Přímé útoky

- Posílání obtěžujících, výhrůžných nebo krutých zpráv formou SMS, po emailu nebo sociálních sítích
- Kradení hesel a následné zneužívání osvojeného účtu.
- Blogování - zveřejňování intimních informací nebo pomlouvání prostřednictvím blogu.
- Zveřejňování choulostivých nebo lživých informací a obrazových materiálů na webových stránkách nebo jejich šíření telefonem – zejména záznamy aktů klasické šikany, násilí páchaného na oběti nebo např. pornografické fotografie s tváří oběti.
- Posílání zesměšňujících obrázků přes email nebo mobilní telefony – nejčastěji posílání obrázků, foto-je oběť zesměšňována a karikována.
- Internetové hlasování Kdo je super a kdo není? Kdo je největší kráva v šesté třídě? Tyto typy otázek nekontrolovatelně běží v různých internetových hlasováních a všechny jsou vytvořeny někým z blízkého okolí. Staly se novým způsobem, jak děti mohou šikanovat své vrstevníky online.
- Interaktivní hraní – při hraní na herních zařízeních typu X-Box Live a Sony Play Station 2 Network jsou děti v živém spojení přes chat nebo telefonování prostřednictvím Internetu s kýmkoli, na koho v online hře narazí. Někdy ostatní slovně napadají, uzamykají před někým hrací místnost, vypouštějí do éteru nepravdivé zvěsti, nebo nabourávají cizí účty.
- Zasílání pornografických nebo jiných obtěžujících emailů a zpráv – útočníci své oběti zapisují do různých hromadných seznamů a jim pak chodí tisíce nevyžádaných zpráv (v případě pornografie je pak například mohou rodiče podezírat z navštěvování erotických stránek).
- Vydávání se za jiného člověka – svoji oběť.

Desatero obrany

1. Důkladně přemýšlejte o „online přátelstvích“ a konkrétně o těch, která se zdají být až moc perfektní na to, aby byla opravdová.
2. Vždy si ukládejte kopie vašich rozhovorů a znovu čtete staré rozhovory, abyste mohli rozpoznat jakékoliv nesrovnalosti v příběhu, který vám váš online přítel vyprávěl, např. změnu svého věku nebo dalších údajů.
3. Zvažte, proč po vás může někdo chtít, abyste udrželi vztah v tajnosti, nebo proč klade důraz a ptá se vás na otázky mimořádně osobního charakteru.
4. Držte se zpátky, když se v konverzaci vyskytnou otázky sexuální povahy, a nebojte se říct NE kyber sexu.
5. Nenechte se oklamat sliby naplňujícího, milujícího vztahu, protože tito jedinci často lžou a slibují tytéž věci zároveň několika dalším mladým lidem.
6. Pamatujte si, že je vždy lepší neposkytovat své osobní informace lidem, které jste zrovna potkali v online prostředí, na chatu, při užívání ICQ, Skype apod. Online přátelství jsou nejlepší, když zůstanou online, a je naprosto v pořádku odmítnout osobní setkání tváří v tvář. 8. Dvakrát si promyslete slib úžasného vztahu a silného sexuálního opojení a zvažte, zda nehledáte lásku na špatném místě.
9. Sami si vytyčte své osobní hranice s ohledem na rozhovory o sexu a věřte svým rozhodnutím.
10. Online přátelé by měli zůstat online přáteli.

Pro kybergroomera je typické, že:

- je neobyčejně trpělivý;
- komunikuje se svou obětí i několik měsíců, někdy i přes rok, než se odhodlá zjednat si schůzku ve skutečném světě;
- tváří se neobyčejně přátelsky;
- enormně se zajímá o rozvíjení vzájemného vztahu s vámi;
- bude chtít váš vztah udržet z větší části, pokud ne celý, v tajnosti;
- bude hovořit o milujícím vztahu;
- bude hovořit o tom, že tento vztah bude pokračovat, jakmile se v reálném světě potkáte;
- Vždy respektujte ostatní uživatele. „Nečiň druhým to, co nechceš, aby činili tobě.“
- Neposílejte nikomu, koho neznáte, svou fotografii a už vůbec ne intimní, nesdělujte mu svůj věk.
- Dobře si rozmyslete, co odesíláte a komu.
- Udržujte hesla k e-mailu i jinam v tajnosti, nesdělujte je ani kamarádovi.
- Nedávejte nikomu své osobní údaje, adresu ani telefon. Nevíte, kdo se skrývá za monitorem.
- Nevěřte žádné informaci, kterou na Internetu získáte.
- Seznamte se s pravidly chatu či diskuse, ať víte, co je zakázáno dělat.
- Když se s někým nechcete bavit, nebavte se.
- Nikdy neodpovídejte na neslušné, hrubé nebo vulgární emaily a vzkazy.
- Nedomlouvejte si schůzku po Internetu, aniž byste o tom řekli někomu jinému (nejlépe alespoň jednomu z rodičů).
- Svěřte se (nejlépe dospělému), pokud vás stránky vyděsí nebo přivedou do rozpaků.
- Nedejte šanci virům. Neotevírejte přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.

Obrana při útocích

Následující kroky vám mohou pomoci odrazit případné další útoky či snížit intenzitu útoku a jeho dopad.

1. **Ukončete komunikaci.** Nekomunikujte s útočníkem, nesnažte se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožujte, nemstěte se. Útočník to dříve nebo později vzdá, protože jeho námaha nepřinese prakticky žádnou odezvu. Je to účinný způsob, jak útočníka odradit. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli. Už to, že napadený zareaguje, odpoví na provokaci, poskytuje agresorovi pocit síly a kontroly, kterou tímto způsobem nad svou obětí získal. Čím více se šikanovaný snaží vyjednávat, vysvětlovat, uvádět věci na pravou míru, tím více bohužel provokuje útočníka k dalším výpadům.
2. **Blokujte útočníka.** Zamezte útočníkovi přístup k vašemu účtu nebo telefonnímu číslu (zablokujte si přijímání útočnickových zpráv či hovorů, změňte svou virtuální identitu) a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktujte poskytovatele služby). Vzhledem k tomu, že útočník může své virtuální identity jednoduše měnit, blokování mu nemůže definitivně zabránit v dalších útocích. Jde tedy spíše o to, znesnadnit mu jeho počínání.
3. **Oznamte útok,** poraďte se s někým blízkým, kdo vám může pomoci I když se v důsledku útoku můžete cítit poníženi a zranitelní, můžete pociťovat obavy z reakcí okolí apod., nikdy nezůstávejte na řešení problému sami. Svěřte se se svým problémem. Určitě máte ve svém okolí mnoho lidí, kterým na vás záleží a rádi vám pomohou. Dospělí mají mnohem více zkušeností s řešením problémů obecně, proto mohou nabídnout účinnější rady než kamarádi. Dospělí jsou schopni lépe posoudit, kdy je problém natolik závažný, že je pro řešení potřeba zapojit specializované instituce (policii, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.). Děti mohou samy využít linku bezpečí – www.internethelpline.cz.
4. **Uchovejte důkazy.** Pro oběť je velmi důležité, aby si uchovávala důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, odkazy na webové stránky s problematickým obsahem apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočníkovi či útočníkům zahájeno vyšetřování.

Další možné kroky

5. **Vyhledejte pomoc** psychologa, zaměřte se na trénink asertivity.
6. **Nebud'te nevšimaví** (pro svědky a okolí) Pokud víte o nějakém případě kyberšikany ve svém okolí, nebud'te nevšimaví. Pasivní přístup, ať už souhlasíme nebo nesouhlasíme s počínáním útočníka, z nás dělá spolupachatele. Navíc početnost publika, které je svědkem kyberšikany, pomáhá zvyšovat tlak na oběť a prohlubuje tak její trápení. Je třeba dát jasný signál, že kyberšikana je špatná, je potřeba se jí postavit a zastavit útočníka. Mějme na paměti, že obětí kyberšikany se může stát každý z nás.
7. **Podpořte oběti** (pro svědky a okolí) Poraďte jim, co mají dělat a na koho se obrátit. Pomozte jim kyberšikanu nahlásit. Pokud je člověk vystaven útoku jakéhokoli druhu (nejen kyberšikany), znamená to zásah do jeho sebedůvěry. Snažte se vcítit do situace obětí a přemýšlejte, jak byste se cítili, kdyby za vámi nikdo nestál.

KAM SE OBRÁTIT

- linka bezpečí – www.internethelpline.cz.
- oddělení OOK – UO SKPV MR PCR Brno – vyšetřování kyberšikany Příční 31, Brno Npor. Mgr. Radoslav Novák, vedoucí oddělení, tel.: 974 625 325 Por. JUDr. Michaela Kučerová, tel.: 974 625 861 www.policie.cz
- Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti Sládkova 45, Brno
PhDr. Lenka Skácelová, vedoucí pracoviště, tel.: 603 885 663, skacelova@pppbrno.cz